

Princ Valijant®

DVADESET PRVI TOM: 1979–1980.
HAROLD R. FOSTER DŽON KALEN MARFI

S engleskog preveo
Goran Skrobonja

Čarobna
knjiga

ENGLJESKA PRINCA VALIJANTA®

Kalen Marfi

Jedne noći pre bezmalo dve decenije, uz večeru, upitao sam ilustratora Hala Fostera zašto je odlučio da svoj strip *Princ Valijant*® smesti u šestovekovnu Englesku. Pa, rekao je on, bilo mu je potrebno da se u stripu pojavi kralj Artur, a najranije istorijsko pominjanje stvarnog lidera u Britaniji po imenu Artur smešta ga u kasni pet ili rani šesti vek, otprilike stotinu godina posle odlaska Rimljana. Foster se nagnuo malo bliže, kao da želi nešto da mi kaže u poverenju. „Isto tako stoji“, rekao je, „da niko ne zna baš mnogo o šestovekovnoj Engleskoj. To mi pruža izvesnu slobodu.“

Sasvim razumem Fosterov stav. Ubrzo posle tog razgovora, pomoću diplome iz srednjovekovne istorije i mnogo uputstava dobijenih od Fostera, preuzeo sam pisanje *Princa Valijanta*®, udruživši se sa mojim ocem, ilustratorom Džonom Kalenom Marfijem, koji je već preuzeo crtanje. Činjenica da postoje ogromne praznine u našem znanju o britanskoj političkoj istoriji u ranom srednjem veku nudi značajni prostor za izmišljanje. Ali Foster je insistirao na preciznosti u vezi sa srednjovekovnim životom u meri u kojoj je preciznost uopšte moguća, a čitaoci stripa spremno pozivaju mog oca i mene na odgovornost, sa negodovanjem, ako se u njih uvuče podozrenje o postojanju anahronizama. Uključio sam se u nadahnutu i dugotrajnu prepisku u vezi sa pitanjima poput toga da li su keltski

druidi koristili ogamsku azbuku, kakva je bila tehnologija nakovnja i odakle potiče prezime Fulda. Obojica se bavimo iscrpnim istraživanjem, uglavnom u bibliotekama, ali i posećujemo mesta koja bi princu Valijantu bila poznata.

Princ Valijant, sin kralja Tule Aguarda (to kraljevstvo je danas Norveška) i muž Alete, kraljice Maglenih ostrva (kraljevstvo negde u istočnom Sredozemlju), vitez je Okruglog stola kralja Artura. Njegova mala unuka Ingrid na kraju će naslediti presto kralja Artura. U stripu postoji desetak glavnih likova, uključujući i zlotvora Mordreda, kao i brojne likove koji se redovno pojavljuju. Iako je princa Valijanta uzburkana saga njegovog života odvela na četiri kontinenta, otprilike polovina njegovog vremena provedena je u blizini bajkovitog grada Kamelota, prestonice

KRALJ ARTUR
SE, U PROLEĆE,
POBEDONOSNO
VRAĆA!

GORE: Iz Princa Valijanta®, tabla 23, 17. jul 1937 (prvi tom Č.k.).

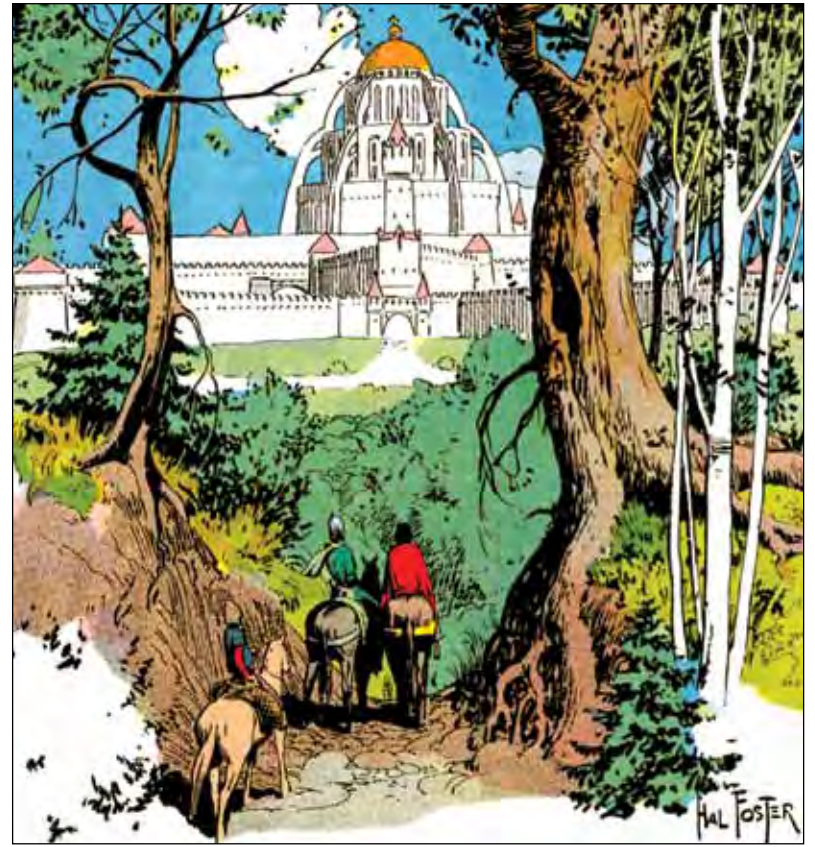
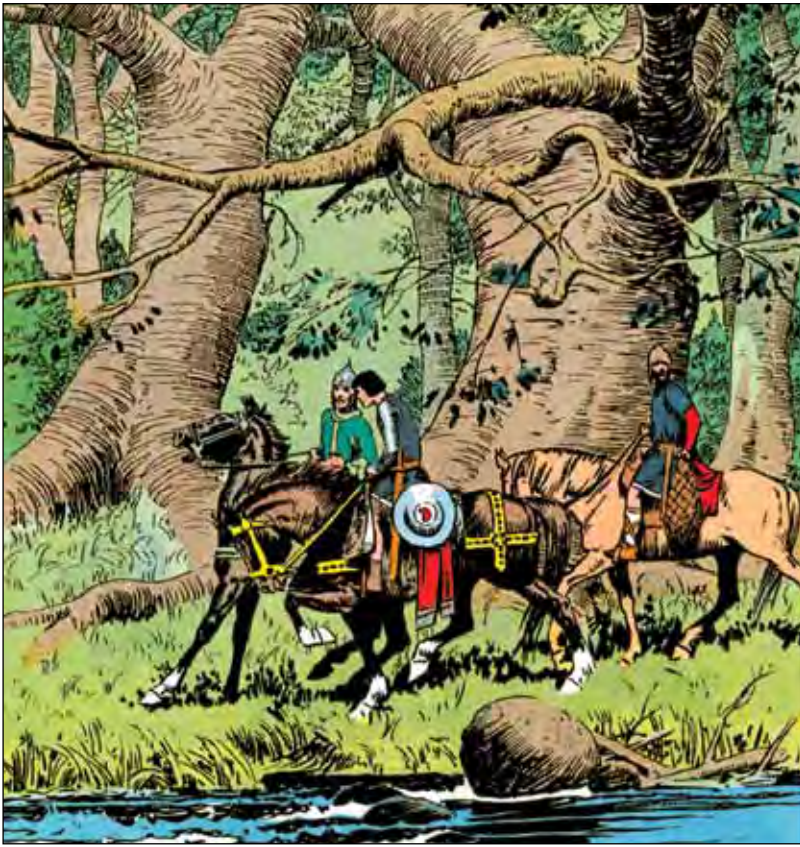
GORE: Kiša u Valijantovom Kamelotu nije uvek čekala na zalazak sunca. Iz Princa Valijanta®, tabla 25, 31. jul 1937 (prvi tom Č.k.).

kraljevstva koje uglavnom uživa u miru, ali je suočeno sa teritorijalnim pritiskom sve brojnijih saksonske okupatora.

Posetio sam poprišta mnogih pustolovina princa Valijanta, u Engleskoj i drugde, ali sve donedavno nisam nikada posetio samo geografsko srce legendi o Arturu, okrug Somerset. Moja žena i ja nedavno smo otišli da ispravimo taj proput. Cilj nam je bio da provedemo najveći deo dana u šestom veku ili ranije – što će reći, u okruženju koje bi princ Valijant prepoznao – ali da jedemo, spavamo i na drugi način vodimo računa o sebi u poznom 20. veku. Sklonost prema srednjem veku u mnogo čemu zavisi od toga koliko možete srednjovekovne uslove da držite podalje od sebe.

Somerset, koji se nalazi na manje od dva sata vožnje kolima zapadno od Londona, u okrugu je koji su sami Englezi dugo veoma cenili. Na velikom prostranstvu Eksmura, on nudi ponešto od zamišljene tmurnosti Devona i Kornvola, ali ima i velike predele koji su blaži i bujniji. U Somersetu se nalazi mnogo otmenih kuća. U blizini je jedan od najlepših gradića na svetu, Bat, koji je bio lociran u Somersetu sve dok nije političkom odlukom prebačen u novi okrug po imenu Ejvon. Bat, o kojem ću kasnije imati više toga da kažem, privlačio je ljude kao mesto za dokolicu duže od 2.000 godina i dobro je mesto za privremeni glavni štab ukoliko imate nameru da ponovo posetite Somerset. Moja žena i ja smo ga prisvojili. Imali smo kola (što je nužno za samostalne ekskurzije), ali kad smo jednom stigli na odabrano polazno mesto, oslanjali smo se na transportno sredstvo koje je prevladavalo u srednjovekovnim vremenima: noge.

Jedan od najprivlačnijih aspekata Engleske jeste to što je njena unutrašnjost komplikovano ispresecana onim što

GORE: Ser Gavejn i princ Valijant prilaze Kamelotu. Iz Princa Valijanta^o, tabla 300, 8. novembar 1942 (treći tom Č.k.).

se naziva javnim pešačkim stazama, pristupnim puteljcima koji su korišćeni od srednjovekovnih vremena (ili i duže od toga) i koje vlasnici nekretnina ne smeju da zapreče. Pešačke staze su obeležene i postoji vodiča u izobilju da ukažu na zanimljive trase. Ustanovili smo da su *Somersetska tumanaranja* Najdžela Vajla nepogrešiva i prihvatili njegove predloge za šetnje od osam do šesnaest kilometara gotovo svakodnevno, nailazeći na malo

ljudi i mnogo tragova drevnih vremena. Za vreme naših tumanaranja nisko, zlatno svetlo kasnog poslepodneva otkrivalo je brazde srednjovekovnih plugova. Staze su nas vodile uličicama, obraslim i zapuštenim, koje su Rimljani gradili kao glavne puteve, a odavalo ih je to što su bile prave kao strela. Peli smo se uz bregove koji su korišćeni kao relejne stanice – lomača postavljena na jednom, pa na sledećem i sledećem – za prenos važnih vesti. Na drugim bregovima, krugovi od kamena koji su odolevali ljubičastoj i žutoj kleki obeležavali su lokacije praistorijskih ognjišta.

Na sve smo to nailazili slučajno, ali bile su to slučajnosti na koje je čovek mogao da računati. Otišli smo triput na planirane izlete. Jedan je bio u zamak Kedberi, sto pedeset metara visoku humku, prečnika oko kilometar i po, za vreme jedne duže šetnje po Somersetu. Zaboravite na svaku raniju sliku „zamka“ kada pomislite na Kedberi: tamo se sada nalazi samo pejzaž, premda je on delimično veštačkog porekla. Značaj te humke je u tome što je legenda identifikuje kao mesto na kojem je stajao Kamelot. Ima li ičega u toj legendi? Arheolozi i istoričari mogu sa sigurnošću da kažu samo da

GORE: Rimsku infrastrukturu – koja delimično postoji i danas – koristili su srednjovekovni Englezi. Iz Princa Valijanta^o, tabla 305, 13. decembar 1942 (treći tom Č.k.).

ISPUNJAVA PUKOTINE RA-
STOPLJENOM SMOLOM.

PONOVO UPRAVLJA TANANIM
ČAMCEM KROZ LAVIRINT KANALA
— OBODREN SLOBODOM POZNATIH MOČVARA.

POSLE DVOGODIŠNJEG LUTANJA, VAL
SE PONOVO PŘIBLIŽAVA OSTRVU GDE
NJEGOV OTAC ŽIVI U IZGNANSTVU.

U ZAMKU, KRALJ NAREĐUJE: „DOVEDITE MI PRINCA
VALIJANTA, DA GA PROGLASIM VITEZOM. MOŽDA PO-
STOJE SNAŽNIJI BORCI, ALI NE TAKO HRABRI I VEŠTI!”

GORE: Val plovi kroz močvarne ritove. Iz *Princa Valijanta*®, tabla 90, 30. oktobar 1939 (drugi tom Č.k.).

je zamak Kedberi bio lokacija gde se nalazilo utvrđenje iz gvođenog doba i da ga je posle perioda neupotrebljavanja ponovo utvrdio neko u šestom veku – u Arturovo doba. Ovim nepouzdanim dokazima može se suprotstaviti zapažanje moje žene, koja je, vireći ispod kapuljače, napomenula da, ukoliko kiša ne pada na Kamelot pre nego što sunce zađe, kako tvrde u mjuziklu, onda ovo ne može biti to mesto. Kako god bilo, veliki zemljani bedemi na kojima su nekada stajale grede i koji su sada razmekšani vegetacijom, pružaju se ukrug na padinama. Oblikovanje terena na ovaj način zahtevalo je ogroman broj radnika i dobru organizaciju, a Kedberi nudi podsećanje na to da čak i u srednjovekovno doba ljudima nije nedostajalo tehnološke prefinjenosti. Ujedno je to dovelo i do zamisli za epizodu stripa u kojoj princ Valijant mora da nadzire brzu izgradnju upravo takvog utvrđenja.

Zamak Kedberi ima blago zasvođen i travnati vrh okružen prstenom šume, tako da brdo liči na monahovo obrijano teme. Sa vrha pogled puca na široku ravnicu Somerset Levels. Na severozapadu je izbočina nalik na glavu šećera poznata kao Čuka Glastonberi, još jedno naše odredište. U *Princu Valijantu*®, Levelsi su prikazani kao varljiva močvara poznata kao Muljavi glib, koja okružuje grad Kamelot i Palatu svetlosti kralja Artura sa tri strane. Nekada je tu uglavnom zaista i bila močvara – oni delovi koji nisu bili sasvim pod vodom. Svako uzvišenje na Levelsima postojalo je praktično kao ostrvo, i moglo se putovati od Zamka Kedberi do Čuke Glastonberi,

što je udaljenost od dvadesetak kilometara, čamcem – ta činjenica je odslikana u legendi o Arturu koja Glastonberi pominje kao ostrvo Avalon. U poznijem srednjem veku, močvara je isušena radi poljoprivrede i to komplikovanom mrežom kanala poznatim pod nazivom jendeci¹.

Popeli smo se na Čuku Glastonberi, koja se uzdiže na visini od 156 metara. Vetrovi su duvali sa Bristolskog kanala i bili su hladni. Ispod nas, jendeci su svetlucali na suncu. Tu i tamo, tamni stubovi kiše kao da su podupirali nebeski svod. Čuka se, sa srednjovekovnim tornjem na vrhu, može videti iz svih delova nizije, i često se pojavljuje na vidiku neočekivano, kad skrenete u krivinu ili se popnete na neku uzvisinu. Nije teško razumeti zbog čega je to mesto imalo kulturni značaj u praistorijskim vremenima i zbog čega su mu se pripisivale legendarne asocijacije u srednjoveku. Neki smatraju da je u opatiji Glastonberi, u podnožju čuke, sahranjen kralj Artur: iako je to, po svemu sudeći, netačno, mesto ne gubi ni trunku svog avetinjskog karaktera. Danas u ruševinama, Glastonberi je nekada bio jedan od najvećih manastira u Engleskoj, a uništen je 1539, kada je Henri VIII počeo da gasi engleske manastire. Opati su odveli navrh Čuke Glastonberi i obesili ga, a onda raščetvorili konjima o repove. Danas jedan anglikanski sveštenik korača tamo u zavijorenoj crnoj odori, održava kratku službu o punom satu pet ili šest puta dnevno na travnatom mestu gde se nekada nalazio glavni oltar.

Naše treće odredište bio je nacionalni park Exsmur. Iz estetskih razloga, akcija se

u *Princu Valijantu*® često odigrava na pustopoljinama: vegetacija je niska, pogled se proteže do dalekih obzorja, a tragova praistorijskih naselja je u izobilju. Ovde na pustopoljinama, povremeno napolje štrče kosti zemlje: taj je teren u drevnim vremenima bio, zahvaljujući tome, jedno od lakših mesta za traganje za različitim rudama – ključnim resursima, i tada kao i danas.

(I vrednim borbe? Možda posle upada Saksonaca? Da li bi zato princ Valijant morao da sagradi tvrđavu na brdu?) Eksmur je divalj ali pristupačan. Ko god je posećivao centre za posetioce u nacionalnim parkovima u Sjedinjenim Državama, zna da je takvo mesto predusretljivo postavljeno tako da odgovara svima, od najnehajnijeg turista, pa do najiskusnijeg istraživača divljine. Centar za posetioce koji se nalazi na prilazu Eksmuru, u varoši Danster, postavljen je na isti način, zidovi su mu puni polica na kojima je nekoliko vrsta mapa zajedno sa knjigama i

GORE: Iz *Princa Valijanta*®, tabla 101, 15. januar 1939 (drugi tom Č.k.).

¹ Rhines – vodotokovi, jarkovi/jendeci puni vode. (Prim. prev.)

GORE: Valijantov Kamelot naseljen je likovima iz legende o Arturu, uključujući i zlovtora Mordreda (uzmiče na desnoj strani). Iz Princa Valijanta², tabla 505, 13. oktobar 1946 (peti tom Č.k.).

pamfletima o lokalnoj istoriji i prirodnom životu svetu u blizini.

Najlepša šetnja na našem putovanju zbilja se u Eksmuru. Odvela nas je od guste listopadne šume, u jarugama koje se spuštaju sa goletnih planina, pa do vrhova samih planina, po grebenu u smeru nekih mogila iz neolita, pa dole na uske puteve između živica, do male, srednjovekovne crkve, i konačno, oko tri kilometra, duž prolaza između drevnih hrastova – izvijane šume kakvu bi mogao da zamisli Artur Rakam – koji nas je doveo natrag odakle smo pošli. Kratka vožnja nas je dovela do obale Bristolskog kanala taman na vreme da vidimo dugu iznad daleke obale Velsa. Hvala, Najdžele Vajle.

Što se Bata tiče, to je grad kakav bi princ Valijant poznao. Nalazi se na drumu Fosi, rimskoj vojnoj saobraćajnici koja je dijagonalno presećala Britaniju od Topšama na jugozapadu do Linkolna na severoistoku – drumu koji princ Valijant često koristi u stripu. Princ Valijant bi isto tako znao sve o toplim izvorima u Batu, zbog kojih je grad bio kulturni centar u predrimsko doba i odmaralište po dolasku Rimljana (oni su mu nadenuli naziv *Aquae Solis*, što znači „Sunčeve vode“). Drum Fosi je opstao i oko Bata u vidu auto-puta A367. Velike ruševine rimskih kupatila, delimično restaurirane, zauzimaju deo gradskog centra blizu srednjovekovne opatije, a druge rimske relikvije mogu se videti u susjednom izložbenom prostoru. Para se diže sa vode, koja izbija iz zemlje brzinom od 1.170.000 litara dnevno, sa stalnom temperaturom od 47 stepeni Celzijusa.

Izvori su podarili Batu postojanje i ime², ali ne objašnjavaju njegovu privlačnost. Bat je izgrađen na nekoliko bregova, kroz koja teče reka Ejvon, a grad danas

najvećim delom ima odlike karakteristične za doba kralja Džordža i uglavnom je delo arhitekta Džona Vuda.

Nije džordžijanska arhitektura sa opekama ono što obeležava rezidencijalne trgove Londona i Dablina, već pre džordžijanska kamena arhitektura kakva se zatiče kod većih javnih građevina, ovde primenjena na zgrade svih namena, iz ulice u ulicu. Kamen je žutosiv i sveprisutan, tako da pruža gradu lepu doslednost, zbog čega je pravo uživanje boraviti u njemu iako se čini da se zgrade ne upinju naročito da postignu nekakav efekat. A i razmere su humane. Primamljive, povremeno ekscentrične uličice odvajaju se od većih ulica. Pošto je grad kompaktan, svugde se stiže pešice.

Bat je prosperitetan. Tri veka je bio odabrana ispostava Zapadne zemlje, *urbs in rure*, za imućne Londonjane; nešto od ukusa Bata pre viktorijanskog doba može se naći u Nortengerskoj opatiji i drugim romanima Džejn Ōstin. Grad je opremljen svim prodavnicama svetskih brendova – tu su *Gep*, *Lora Ešli*, *Mondi* – ali one nipošto ne dominiraju nad mnoštvom lepih radnji lokalnog pedigrea. Bilo nam je drago zbog toga što smo zatekli tamo knjižaru *Voterston*. Knjižare su uvek dobra mesta za kupovinu kad posećujete nepoznato mesto; pored očiglednih resursa koje nude, one su obično centar za informacije o zajednici kao celini. *Voterston* u Batu ima ceo komplet *lendrendžer* serije mapa britanske nacionalne agencije za kartografiju, koje prikazuju teren u srazmeri 1:50.000 – što znači da je milja na toj mapi dugačka oko inč i po. Mape pokazuju sve elemente o kojima bi svako, čak i princ Valijant, želeo više toga da zna: nadgrobne humke, rimske drumove, poprišta bitaka, i sve javne pešačke staze (da ne pominjemo uobičajenije stvari, kao što su putevi, železnice i gradovi). Vredan dodatak ovim mapama jeste i knjiga *Srednjovekovni pejzaž Somerseta*, koju je priredio Majkl Ōston, a objašnjava oblike drevnog upravljanja zemljištem

KAKO SE BLIŽI KRAJ NJIHOVOG PUTOVANJA, MNOGI VITEZOVI I NJIHOVE PORODICE IM SE PRIDRUŽUJU, SVI NA PUTU ZA KAMELOT.

GORE: Iz Princa Valijanta², tabla 1999, 1. jun 1975 (devetnaesti tom Č.k.).

odgovorne za različite aspekte današnjeg izgleda okruga. Na primer, Somerset je prošaran živicama, a mnoge od njih potiču još iz srednjeg veka; jedna fotografija iz vazduha u Ōstonovoj knjizi podstakla nas je na ekspediciju radi pronalaženja dugog niza izuzetno uskih njiva između Čedra i Drejkota koje su tako postavili Saksonci.

Bili smo donekle iznenađeni visokim kvalitetom hrane koju smo jeli. Zamisao da se uspešna kuhinja može zasnivati na neuobičajenim kombinacijama svežih lokalnih proizvoda i divljači možda i nije dospela svuda u Englesku, ali stigla je u Bat. Restoran u hotelu *Kvinsberi*, gde smo odseli, bio je ubedljiv dokaz za to, kao i nekoliko drugih restorana. (Jelovnici u prozorima, sa brižljivim opisom povremeno neočekivane sadržine svakog jela, odmah odaju takve restorane.) Hotel *Kvinsberi*, lociran tamo gde je nekada bio dom markiza od Kvinsberija, nudi sve što želim od hotela: miran je a da nije dosadan, elegantan ali ne nakinduren, i pruža usluge koje su efikasne, ali ne i napadne. Takođe ima tu prednost što je mali – samo 22 sobe. (Za više informacija, pišite na adresu *Queensberry Hotel*, Russel Street, Bath, BA1 2QF, United Kingdom; telefon +44-225-447928.) Projektovao ga je Džon Vud, tako da je *Kvinsberi* i sam deo grada. Na ploči našeg kamina, osoblje je ostavilo primerke Northengerske opatije i korisnu staru knjigu *Izgradnja Bata*. Naša soba, br. 10, gledala je na nepravilno naređane zadnje gornje spratove jednog od velikih ukrasa Bata, serije obližnjih džordžijanskih staništa poznatih kao Cirkus koja okružuje park.

Kada je bio momak, princu Valijantu je veštica Horit rekla da nikad neće spoznati spokoj, i to proročanstvo ispunilo se u njegovom daljem životu. Smestio bih ga u sobu br. 10, ali plašim se da je suviše zauzet poslom oko tog utvrđenja.

Ur. napomena: Ovaj esej je napisan za broj časopisa Atlantik iz februara 1994. i pripovedan je iz tog trenutka u vremenu. Ovdje je priložen sa ljubaznom dozvolom Kalena Marfija i Atlantika. Informacije o kontaktu sa hotelom Kvinsberi ostaju iste i posle 25 godina, ali ne i cene soba, o kojima ćete sve saznati od hotelskog osoblja.

² Bath, engl.: kupatilo. Prim. prev.

Prince Valiant

by HAL FOSTER

KRALJ AGUAR POZDRAVLJA UNUKA UMORNOG OD PUTOVANJA: „RECI MI, ARNE, ŠTA TE TO MUČI.“ „ONAJ GROZNI KRALJ HROTGAR DOŠAO JE SA SVOJOM BRUTALNOM VOJSKOM DA ZATRAŽI ZA NEVESTU LJUPKU KĆER ERLA KNUTA.“

„DA BI SPROVEO SVOJE ZAHEVE, UNIŠTIO JE JEDAN GRAD NA KNUTOVOM POSEDU. ALI JA SAM SMISLIO NEŠTO ZBOG ČEGA BI MOGAO DA SE PREDOMISLI.“

„ON IMA KĆER SIGRID, VEOMA LJUPKU, VEOMA MLADU. AKO TI ZATRAŽIŠ OD HROTGARA NJENU RUKU I BRAK...“ „ŠTA?!“, DREKNE KRALJ. „DA SE ŽENIM U MOJIM GODINAMA?“

„MOLIM TE, DEDA“, PREKLINJE ARN. „ZNAM DA BI SE RADIJE ZAPUTIO U BOJ NEGO U BRAK, ALI HROTGAR ĆE POBESNETI AKO NEKO TAKO... OH... ZREO... POŽELI DA SE VENĀ SA NJEGOVOM MLADOM KĆERKOM...“

„ZREO? MISLIŠ MATOR, ZAR NE? MOŽE BITI DA SE OPET OŽENIM I ZAČNEM JOŠ UNUKA, DA ZAMENE OVE BEZOBRAZNE KOJE VEĆ IMAM.“

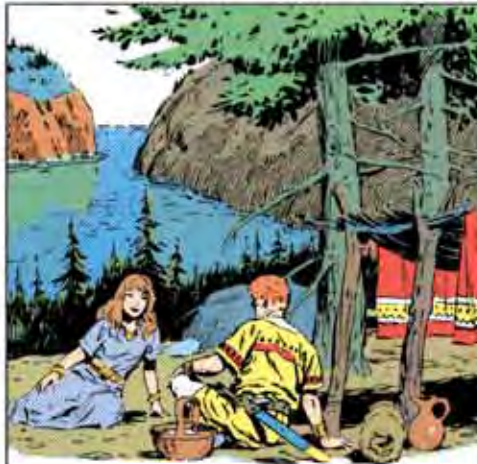
MEĐUTIM, KRALJ PIŠE PISMO HROTGARU I PITA, NE, ZAHEVA, RUKU NJEGOVE KĆERI. ARN VESELO JAŠE S PORUKOM.

DOKUMENT JE ISPORUČEN I HROTGAR OČEKIVANO DIVLJA OD BESA, SEĆE NAMEŠTAJ, UNIŠTAVA TAPISERIJU I URLIĆE GADOSTI NA RAČUN KRALJA AGUARA. „DA LI JE TO VAŠ ODGOVOR MOM DEDI?“, PITA ARN NEVINO.

BES KRALJA HROTGARA EKSPLODIRA: „ŠTA?! DA SE MOJA MALA KĆI SIGRID UDA ZA TU PROPALU MATORU BUDALU, KRALJA AGUARA? NIKAD! TO JE UVREDA!“

POŠTO JE ARN PRENEO PORUKU O PROSIDBI, KREĆE NATRAG, ALI SE UMESTO TOGA PENJE NA SVOJE TAJNO MESTO NA PLANINI I TU GA PRONALAZI GREJS. „HROTGAR JE HITNO POSLAO GLASNIKE ŠIROM KRALJEVSTVA. IZGLEDA DA SE PRIPREMA ZA JEDAN OD SVOJIH POHODA.“

PROLAZE TRI DANA. ONDA UVEČE TRI DRAKARA, PUNA RATNIKA SA HROTGAROVIM GRBOM GAVRANA NA ŠTITOVIMA, TIHO KLIZE FJORDOM.

SAD SE ARN PENJE NA SAM VRH PLANINE I NA STRANI OKRENUTOJ PREMA TULI PALI PRIPREMLJENU SIGNALNU VATRU, A ONDA SE, JEDNA ZA DRUGOM, SIGNALNE VATRE POJAVLJUJU NA PLANINSKIM VRHOVIMA SVE DO VIKINGSHOLMA.

KRALJ AGUAR TRAŽI SVOJE ORUŽJE I OKLOP KOJE NIJE KORISTIO GODINAMA. „BAŠ ME ŠTEŽE“, ŽALI SE KRALJ, „KO BI POMISLIO DA VERIŽNJACA MOŽE DA SE SKUPI!“

ARNOVI SIGNALI OTKRILI SU AGUARU KOLIKE SU HROTGAROVE NAPADAČKE SNAGE I KADA SU ISPLOVILE, PA IH SUSREĆE DOBRO NAORUŽANI ODBOR ZA DOČEK.

HROTGAR JE SAMO HTEO DA NAUČI AGUARA PAMETI... SPALI SELO ILI DVA, POBIJE RADNIKE I OPLJAČKA STOKU... UOBIČAJENE STVARI. ALI AGUAR JE POSLAO BRODOVE I LJUDE DA MU ZAPREČE PUT, POKVARIVŠI MU SVU ZABAVU.

Prince Valiant IN THE DAYS OF KING ARTHUR
by JIM FOSTER

IAKO BROJČANO NADJAČAN, HROTHGAR NAREĐUJE SVOJIM LJUDIMA DA NASUKAJU BRODOVE NA OBALU I FORMIRAJU REDOVE NA NJOJ. AGUAR JE ODUVEK VIŠE VOLEO MIRNE PREGOVORE, I TAKAV SE SLABIĆ UVEK MOGAO IZBLEFIRATI.

HROTHAR KORAČA POLAKO PREMA KRALJU AGUARU: „GNUSNO JE OD JEDNOG MATOROG, ORONULOG MATORANA KAO ŠTO SI TI DA TRAJI BRAK SA ČISTOM, MLADOM DEVOJKOM POPUT MOJE KĆERKE SIGRID.“

„TI SI MI UZOR. ZAR NISI TI PRIMORAO ERLA KNUTA DA POTPIŠE BRAČNI UGOVOR I PREPUŠTI TI KAO NEVESTU SVOJU MLADU KĆER? POTEŽI, LICEMERU JEDAN!“

AGUAR POMERA SVOJ ŠTIT MALO ULEVO. HROTHGAR KORISTI PRILIKU ZBOG TOG OTVARANJA I TAMO USMERAVA SNAŽAN ZAMAH, ALI ZAPEŠĆE MU JE UHVAĆENO NA UKRŠTENOM DELU DRŠKE AGUAROVOG MAČA, TAKO DA UMALO NE POLOMI RUKU.

MNOGO ĆE DANA PROĆI PRE NEGO ŠTO HROTHGAR BUDE PONOVO MOGAO DA ZAMAHNE ORUŽJEM. ALI MOĆI ĆE I DALJE DA MRZI.

KRALJ AGUAR POZIVA SVOG SEKRETARA, KOJI JE VEĆ PRIPREMIO SPORAZUM KOJIM SE GOSPA GREJS OSLOBAĐA NAMETNUTOG BRAČNOG UGOVORA.

TE NOĆI PRINC ARN VIDI SIGNALNU VATRU KOJA MU SAOPŠTAVA DA JE GREJS OSLOBOĐENA HROTHGAROVIH KANDŽI I SRCE MU IGRA U GRUDIMA.

Prince Valiant

by John Fosse

ON SE BRŽE-BOLJE SMANDRLJA NIZ PLANINU.

BEZ DAHA, SAOPŠTI GREJS KAKO NE TREBA DA STREPI OD KRAJNE NEPRIJATNE BUDUĆNOSTI SA BRUTALNIM HROTGAROM.

POŠTO JE SAD AGUAR PODUČIO HROTGARA DOBRIM MANIRIMA, GLEDAJU GA KAKO ODLAZI. „OVO NIJE KANAL ZA HROTLAND“, KAŽE KRALJEV ŠTITONOŠA. „ZAPUTIO SE TAJ NATRAG NA KNUTOV POSED.“

HROTGAR JE GADNO RASPOLOŽEN. GLADAN OSVETE, ŽELI ZADOVOLJENJE. ZATO PLOVI SVOJIM NAORUŽANIM BRODOVIMA NATRAG DO KNUTOVOG ZAMKA KAKO BI ZATRAŽIO OBEĆANU NEVESTU. „ZAMAJAVAJ GA KOLIKO MOŽEŠ DOK JA NE ZAPALIM SIGNALNU VATRU“, USKLIKNE ARN.

PALA JE NOĆ KAD ON KONAČNO STIŽE DO PLANINSKOG VRHA I PALI PLAMEN. ONDA BEZGLAVO JURI DOLE, SPREMAN DA SE BORI ZA GREJS.

KRALJ AGUAR PRATI HROTGAROVE BRODOVE I VIDI ARNOVU SIGNALNU VATRU, TEK JARKU ISKRU NA DALEKOM PLANINSKOM VRHU, ALI TO JE POZIV U POMOĆ.

1-28

HROTGAR SE ISKRCAVA NA OBALU SA SVOJIM LUPEŽIMA I VUCIBATINAMA. CELE NOĆI LARMAJU I PRETE STRAŠNIM MUČENJEM SVAKOME KO IM SE ODUPRE.

2190

Prince Valiant

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAL FOSTER

„DAJ 'VAMO OBEĆANU NEVESTU!
HOĆU JE ODMAH, ILI MOŽDA MORAM
DA RAZVALIM KAPIJU DA BIH UŠAO?“,
URLA HROTGAR.

ERL KNUT ODGOVARA SA PROZORA:
„POTPISALI SMO BRAČNI UGOVOR.
NEVESTA IMA VREMENA ZA PRIPREME
DO AVGUSTA. DRŽIM SE TOG
UGOVORA.“

POMISAO NA TO DA LJUPKA GREJS
DOPADNE GNUSNIH HROTGAROVIH
ŠAKA DOVODI ARNA DO OČAJANJA.
NJIH DVOJE HITAJU DO ZADNJE
KAPIJE U VRTU.

ARN JE PROŠLU GODINU PROVEO KAO ŠTITONOŠA SER
GAVEJNA, TAKO DA NIJE ČUDNO ŠTO POMAHNITALI OLOŠ
KOJI POKUŠA DA IH ZAUSTAVI... NE USPEVA U TOMU.

ČUJU GRAJU POČETKA BITKE DOK ARN POMAŽE
GREJS DA SE POPNE NA PLANINU DO NJEGOVOG
STAROG SKROVIŠTA, ODAKLE PUCA POGLED NA CEO
FJORD.

„GLE!“, VIČE ARN. „KRALJ AGUAR
JE SIGURNO VIDEO MOJ SIGNAL,
JER EVO GA!“

AGUAR, KRALJ TUĚE, ULAZI U KNUTOV ZAMAK KROZ KAPIJU KOJU
JE HROTGAR SRUŠIO I SADA JE LJUT:
„TRI PUTA SI PREKRŠIO DATU REĆ; OPLJAČKAO SI MIRNO SELO
I TERORISAO SUSEDE! TULI NISI VIŠE POTREBAN, HROTGARE.
PROGNAN SI, A TVOJ POSED ĆE BITI KONFISKOVAN!“

2191

2-4

„SLOBODNA, SLOBODNA!“, KLIČE GREJS. „KONAČNO SLOBODNA OD HROTGAROVIH KANDŽI... PEVAJMO, IGRAJMO!“

PROGNAN! PRVA POMISAO MU JE OSVETA, ALI PRISATIVŠI SE PORAZA U DVOBOJU SA KRALJEM AGUAROM, ON ODLUČUJE DA SAČEKA BOLJI TRENUTAK.

ARN SE ZAKLEO... „NEĆU SE BRIJATI, GREJS, SVE DOK NE BUDEŠ SLOBODNA!“ DA JE ZNAO KAKVE ĆE MU MUKE PRIREDITI NJEGOVO PRVO BRIJANJE, DRUGAČIJI BI MU ZAVET BIO!

SADA ON IMA NEŠTO VEOMA VAŽNO DA PITA GREJS. PRIPREMIŠI SE ZA TO, ON KUPUJE EKSTRAVAGANTNO FINU ODEĆU.

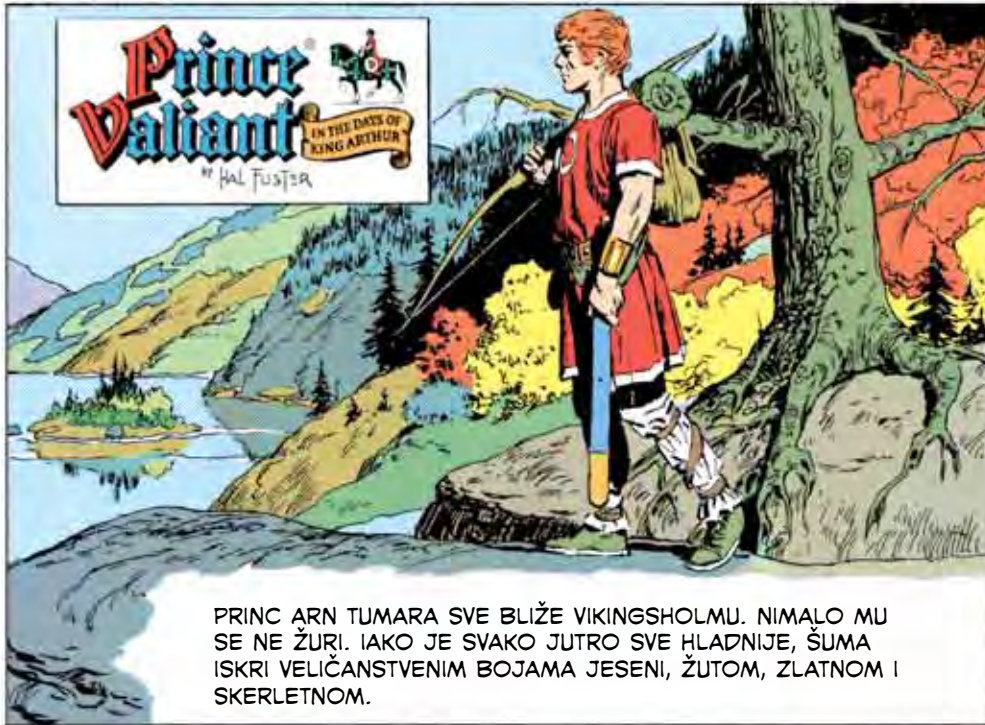
PRONALAZI JE U VRTU. „GREJS, OBOŽAVAM TE. HOĆEŠ LI SE UDATI ZA MENE?“ U DUGOM TRENU ONA ZURI U NJEGOVE OČI. „NE“, ODGOVARA JEDVA ČUJNO.

POLAKO SE UDALJAVA, OLIČENJE TUGE. ALI NA DRUGOM KRAJU GALERIJE ČEKA ZGODAN MLADI OFICIR. GUBITAK DVE DRAGANE U ISTOJ GODINI PRETEŽAK JE ZA ARNA.

SA LUKOM I RANCIEM ON TIHO NESTAJE U LEKOVITOJ SLOBODI ŠUMA I BREGOVA. OSTAO JE BEZ DVE DRAGANE DOK JE BORAVIO NA SEVERU. VREME JE DA SE VRATI U KAMELOT.

PRINC ARN TUMARA SVE BLIŽE VIKINGSHOLMU. NIMALO MU SE NE ŽURI. IAKO JE SVAKO JUTRO SVE HLADNIJE, ŠUMA ISKRI VELIČANSTVENIM BOJAMA JESENI, ŽUTOM, ZLATNOM I SKERLETNOM.

NJEGOVOM TUMARANJU JE KRAJ. RADO BI SE VRATIO U KAMELOT, ALI HOĆE LI NEKA LAĐA UOPŠTE ZAPLOVITI PREMA ENGLESKOJ OVAKO KASNO? „DA“, KAŽE AGUAR. „NEKOLIKO LAĐA ĆE POKUŠATI DA DOSPE DO ITALIJE PRE NEGO ŠTO ZIMSKE OLUJE POTPUNO ONEMOGUĆE PUTOVANJE.“

ARN SMATRA DA SU VREMENSKI USLOVI POSTALI NEMOGUĆI, ALI VIKIŃSKI POMORCI UVERAVAJU GA DA BI MOGLA BITI I GORE... MAKAR ĐUVA U SMERU POGODNOM ZA PRELAZAK SEVERNOG MORA.

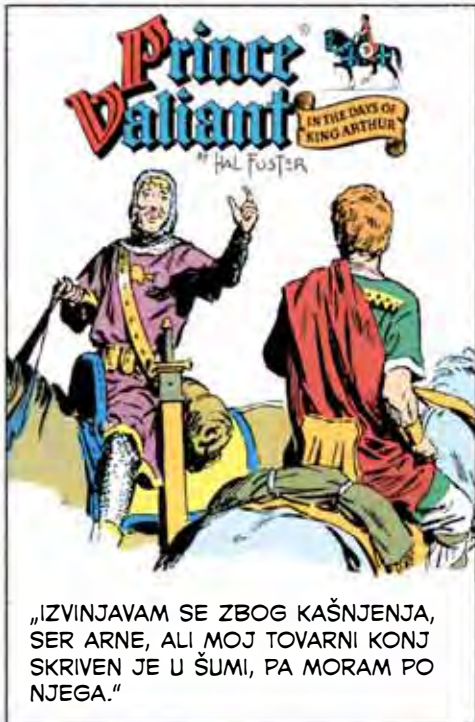
I KANAL JE UZBURKAN, PA PRISTAJU NA PEŠČANU PLAŽU KAKO BI OBAVILI POPRAVKE. TAMOŠNJE STANOVNIŠTVO DONOSI ROBU NA PRODAJU, I ARN KUPIJE PRILIČNO DOBROG KONJA, OSTAVLJA SVOJE DRUGOVE POMORCE I KREĆE KOPNOM PREMA KAMELOTU.

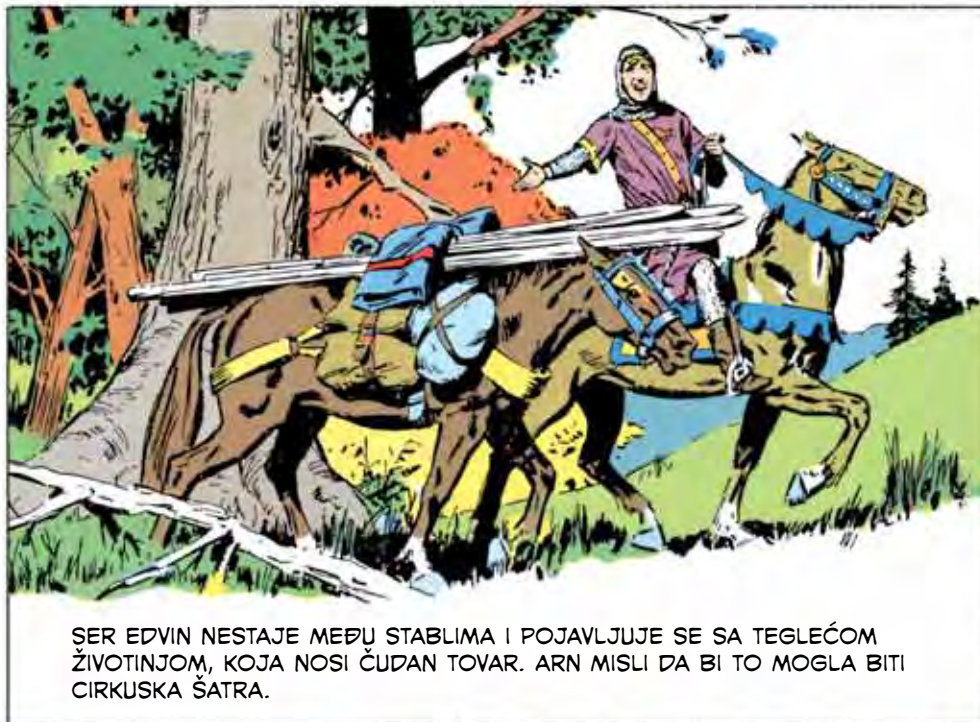
SAMOTNO JE TO PUTOVANJE. SELA SU MALOBROJNA I MEĐUSOBNO UDALJENA, A ZIMA ĆE DOĆI PRE NEGO ŠTO ON STIGNE DO KAMELOTA.

NEKOLIKO DANA KASNIJE, PRISTIŽE GA NEKI PUTNIK. „JA SAM SER EDVIN FICTRAMPI I ZAPUTIO SAM SE DA STEKNEM ČAST NA ZIMSKIM IGRAMA U KAMELOTU. DA PUTUJEMO SKUPA?“

„IZVINJAVAM SE ZBOG KAŠNJENJA, SER ARNE, ALI MOJ TOVARNI KONJ SKRIVEN JE U ŠUMI, PA MORAM PO NJEGA.“

SER EDVIN NESTAJE MEĐU STABLIMA I POJAVLJUJE SE SA TEGLEĆOM ŽIVOTINJOM, KOJA NOSI ČUDAN TOVAR. ARN MISLI DA BI TO MOGLA BITI CIRKUSKA ŠATRA.

POČETKOM POSLEPODNEVA, NAILAZE NA PRIJATAN PROPLANAK SA BISTRIM IZVOROM. „SJAJNO MESTO DA SE ULOGORIMO, I TO U PRAVI ČAS.“ ARN PROTESTUJE: „ZAŠTO SADA STATI? IMAMO JOŠ ŠEST SATI ZA PUTOVANJE DOK NE PADNE MRAK.“

ALI EDVIN RASPAKUJE TEGLEĆU ŽIVOTINJU I POČINJE DA SKLAPA NJEN ČUDNI TOVAR. DUGE MOTKE SE POSTAVLJAJU U RAMOVE ZA NJEGOV PAVILJON. ON POSTAVLJA KAĐU I ROŠTILJ, A KACIGA MU POSTAJE LONAC ZA PAPIKAŠ.

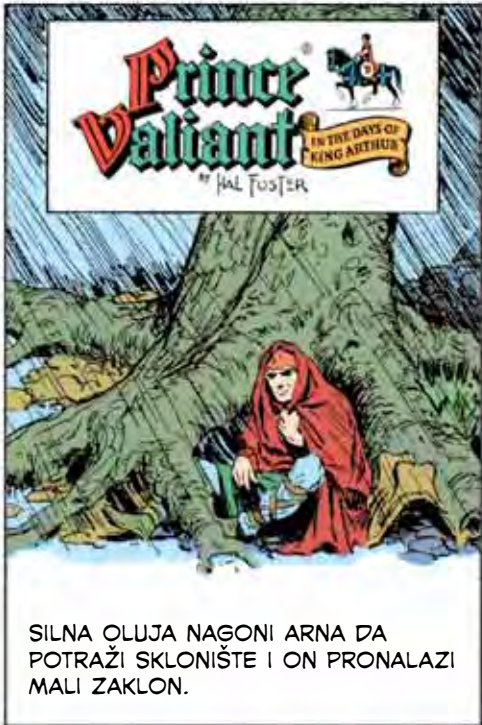
„TI PUTUJEŠ LAGODNO, SER EDVINE, ALI JA GODINU DANA NISAM VIDEO RODITELJE I ŽURI MI SE, TAKO DA MORAM NAPUSTITI UDOBNOST TVOG TABORA.“

TAKO SE ONI RASTAJU I ARN JOŠ JEDNOM OSEĆA SLOBODU SAMOĆE. ALI NE ZADUGO.

OLUJA SE S RIKOM STUŠTI NA NIZIJE I ZAHVATI ARNA PRE NEGO ŠTO USPE DA PRONAĐE ZAKLON. ON SE PITA KAKO SE EDVIN SNALAZI U SVOM KRHKOM DOMU-DALEKO-OD-DOMA.

SILNA OLUJA NAGONI ARNA DA POTRAŽI SKLONIŠTE I ON PRONALAZI MALI ZAKLON.

NEBO U ZORU POČINJE DA SE RAZVEDRAVA I ARN SE VRAĆA PUTEM KOJI JE PREVALIO. DRUMOVI SU SADA MORE BLATA.

VIDI DA JE POTOČIĆ KRAJ KOJEG ŠU SE ULOGORILI NABUJAO U REKU ŠTO JE POPLAVILA CELU DOLINU.

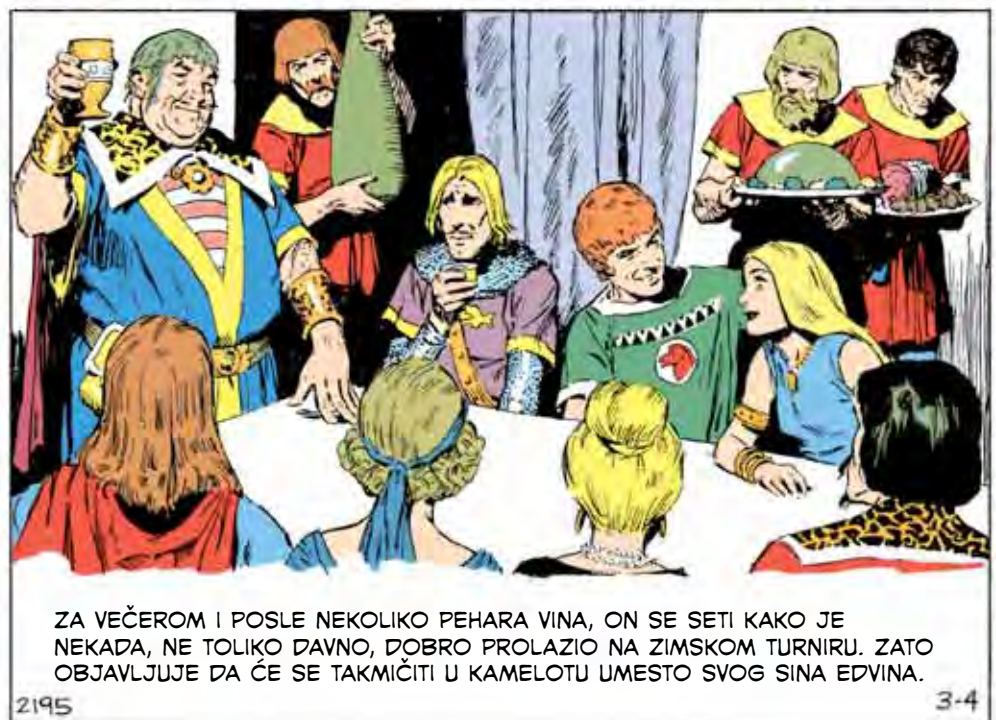
KONAČNO PRONALAZI EDVINA, VEOMA MOKROG, VEOMA PROMRZLOG I NESREĆNOG DOK POSMATRA KAKO VODA ODNOSI OSTATKE NJEGOVOG IZUMA ZA LOGOROVANJE. PRINC ARN NALAZI EDVINOVE KONJE I DOVODI IH NA ČVRSTO TLO.

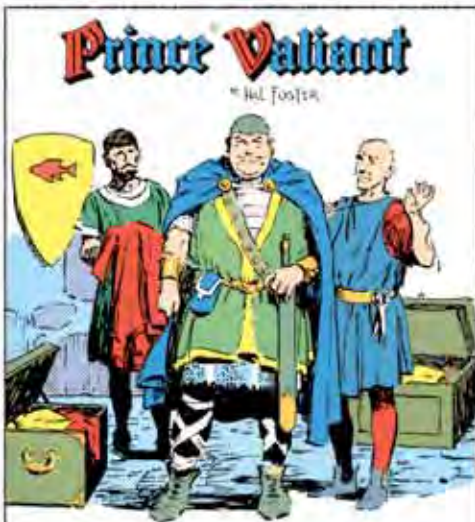
EDVIN JE UPORAN U ZAHTEVIMA DA ODU U ZAMAK NJEGOVOG OCA PO SUVU ODEĆU. TO JE SAMO OSAM KILOMETARA ODATLE. UPRKOS NOVOIZMIŠLJENOJ OPREMI ZA KAMPOVANJE, NJEMU JE TREBALO TRI DANA DA PREVALI OSAM KILOMETARA.

ALI OTAC NIJE ZADOVOLJAN. „TREBALO JE DA SI VEĆ U KAMELOTU, SPREMAN ZA OSVAJANJE I ZLATA I ČASTI!“

ZA VEČEROM I POSLE NEKOLIKO PEHARA VINA, ON SE SETI KAKO JE NEKADA, NE TOLIKO DAVNO, DOBRO PROLAZIO NA ZIMSKOM TURNIRU. ZATO OBJAVLJUJE DA ĆE SE TAKMIČITI U KAMELOTU U MESTO SVOG SINA EDVINA.

SER MOTRIK FICTRAMPIT POZIVA SVOG KROJAČA I ORUŽARA, I SAOPŠTAVA IM DA TREBA DA GA PRIPREME ZA NASTUPAJUĆI TURNIR U KAMELOTU.

PONOVO U SVOM STAROM OKLOPU, ON ZABACUJE RAMENA, ZURI PRODORNO OKO SEBE I OBJAVLJUJE DA ĆE SE JOŠ JEDNOM BORITI SA DRUGIM VITEZOVIMA.

EDVIN IZGLEDA MALODUŠNO ZBOG TOGA ŠTO JE OSTAVLJEN U ZAPEČKU. „OSEDLAJ KONJA I NAORUŽAJ SE“, SAVETUJE GA ARN. „NIKO NE MOŽE DA TE SPREČI DA SE PRIJAVIŠ ZA TURNIR.“

SER MOTRIK JE OPET RADOSTAN ZBOG TOGA ŠTO JE OKLOPLJEN, NA KONJU I SPREMAN ZA SMELE PODVIGE U PRISUSTVU KRALJA I NJEGOVIH GOSPI.

MEĐUTIM MNOGO JE GODINA PROŠLO OTKAD JE ON JAHAO U PUNOM OKLOPU. TRAŽI RANO DA STANU. ZNA DA JE DOBIO NA TEŽINI, ALI MISLIO JE DA SU TO SVE MIŠIĆI.

ARN SAMO ŠTO JE ZASPAO, KAD GA NEKO BUDI. „PST, JA SAM TO, EDVIN. NEMAM NAMERU DA PROPUSTIM TURNIR, PA SAM KRENULO ZA VAMA. NEMOJ REĆI MOM OCU.“

2196

ARN GA UPUĆUJE SLABO KORIŠĆENOM STAZOM DO SPOREDNOG ULAZA U KAMELOT.

3-11

ARN REŠAVA NEVOLJU VRAĆANJA SER MOTRIKA U SEDLO. GOVORI IM DA OBORE DRVO I POTKREŠU GRANE TAKO DA ONO PODSETI NA GRUBU RAMPU, I KAD SE VITEZ NAPE PONOVO NA KONJU, ON MU DODA OKLOP I ORUŽJE.

PRINC ARN JEDVA ČEKA DA SE SASTANE SA SVOJOM PORODICOM, PA OSTAVLJA GRUPU SER MOTRIKA I JAŠE ISPRED NJE. KADA DOĐE U KAMELOT, ŽURI U SVOJU SOBU U ZAMKU DA SE OSVEŽI.

TAMO ZATIČE PAŽEVE I MLADE ŠTITONOŠE KOJI SU ZAUZELI NJEGOVE ODAJE DOK JE BIO ODSUTAN I ISMEVAJU NJEGOVE STVARI. „DA LI SU TI SVE DŽIDŽABIDŽE LEPE KAO OVE?“, PITA NJIHOV KOLOVOĐA. „UVERI SE U TO SAM“, ODGOVARA ARN I NUDI BISAGU NA BRZI PREGLED.

ŽIVCI SE GUBE... NOŽEVI POJAVLJUJU U RUKAMA. SLEDEĆEG TRENA, JEDAN ĆE UMRETI, DRUGI BITI ZAUVEK PROGNAVAN, ALI U TAJ ČAS ULAZI VAL: „DOBRO DOŠAO KUĆI, SINE, ČUVAR KAPIJE NAM JE REKAO DA SI STIGAO.“

„ŽAO MI JE ŠTO TE OMEĀAM U RAZONODI, SINE, ALI BOLJE BI BILO DA ODEŠ MAJCI BEZ NEDOLIĆNIH MODRICA.“

„MLADI PAŽ KOGA SI UPRAVO IZRIBAO NA LOŠEM JE GLASU. NEĆE TE SE OKANUTI!“

VALOVE OČI SU VLAŽNE DOK POSMATRA SA OČIGLEDNOM PRIVRŽENOŠĆU PORODICU KOJA JE PONOVO NA OKUPU. OBEĆAVA SEBI DA VIŠE NEĆE IĆI U PUSTOLOVINE.

KAMELOT SE UZDIŽE U DALJINI, BLISTA NA JUTARNJEM SUNCU. KAKO SAMO ON DOBRO PAMTI DANE SVOJE MLADOSTI KADA SE PRIJAVLJIVAO NA ČUVENI SPISAK ZA BORBU NA TURNIRU!

KRALJ ARTUR SVAKAKO PAMTI TAKO ROBUSNOG VITEZA KAO ŠTO JE SER MOTRIK FICTRAMPIT. ON SE OKREĆE PRATIOCIMA I NAREĐUJE DA RAZVIJU SVE BARJAKE ZA TRIJUMFALNI ULAZAK U KAMELOT.

UZ TOPOT KOPITA I GROMKO URA, SER MOTRIK I NJEGOVI LJUDI JURIŠAJU NA KAPIJE.

MLADI EDVIN ČUJE JURIŠ KONJANIKA I MISLI DA JE KAMELOT NAPADNUT. SKAČE DO POLUGE KOJA SPUŠTA REŠETKU.

HRABRO MOMČE! DA JE NAPAD BIO PRAVI, POSTAO BI JUNAK. NJEGOV OG OCA I PRATIOCE MORAJU DA UKLANJAJU U DRONJCIMA.

EDVIN TRPI OČEV GNEV SA STRPLJENJEM PONIKLIM IZ DUGOTRAJNE PRAKSE. ONDA DIŽE IZNENAĐENO POGLED KAD NJEGOV OTAC ŠAPNE: „KRALJU MOJ!“, I KLEKNE KAKO BI ODAO POČAST.

2198

KRALJ ARTUR ULAZI I ODMAH PREPOZNAJE STAROG RATNIKA. „SER MOTRIČE, DOBRO DOŠAO U KAMELOT. PREDUGO TE NEMA NA NAŠEM DVORU!“

3-25

„KAKAV KRALJI!“, DIVI SE SER MOTRIK.
„I POSLE DVADESET GODINA, SEĆA
ME SE I OSLOVLJAVA IMENOM!“

„TREBALO JE DA OŠTANEM
U KAMELOTU I POKUŠAM DA
STEKNEM MESTO ZA OKRUGLIM
STOLOM. SA TAKVIM VOĐOM ČUDA
SAM MOGAO DA POSTIGNEM!“

„PRINČE ARNE, VOLEO BIH DA MOJ
SIN EDVIN POSTANE ŠTITONOŠA
NEKOM VELIKOM VITEZU I NAUČI
GALANTNA PRAVILA VITEŠTVA!“

ARN IH VODI KOD SER KEJA, SENEŠALA I MAJSTORA
ZA ŠEGRTE I PAŽEVE. EDVINU JE DODELJEN POSAO
POSLUŽIVANJA ZA STOLOVIMA... A SER MOTRIK
EKSPLODIRA!

„ŠTA! MOJ SIN SLUGA, KUHINJSKI POTRČKO! NE! ZAŠTO NE
MOŽE DA SEDNE ZA OKRUGLI STO ZAJEDNO SA OSTALIM
PLEMIĆIMA?“
„PRINC VALIJANT I NJEGOV SIN ARN SU SA PONOSOM
SLUŽILI VITEŠKE RATNIKE OKRUGLOG STOLA“, ODGOVARA
SER KEJ.

EDVIN ZAPOČINJE SVOJE
ŠEGRTOVANJE NESPRETNOSTI I TRPI
DODATNO PONIŽENJE ZBOG TOGA
ŠTO POTOM MORA DA OPERE POD.

SLJEDEĆI MU JE ZADATAK DA OKREĆE
RAŽANJ: VRUĆE, NEPRIJATNO ZANIMA-
NJE, UPRKOS ŠTITU.

„PA, SINE, KAKO SI PROVEO DAN?“,
PITA SER MOTRIK.
„GROZNO“, ODGOVARA EDVIN.
„NAPRAVIO SAM BUDALU OD SEBE. ZA
IME BOŽJE, ZAŠTO NISI PODUČAVAO
ČLANOVE SVOJE PORODICE ETIKECIJI?“

4-1

„TAKO DAKLE!“, REŽI EDVIN. „OČEKUJEŠ DA POSTANEM JEDAN OD VITEZOVA OKRUGLOG STOLA? A TI SE SAM NISI UDOŠTOJIO DA USTANEŠ SA STOLICE KRAJ VATRE I PODUČIŠ ME TOME KAKO DA BUDEM VITEZ! ČAK SE I MLADI PAŽEVI PONAŠAJU BOLJE NEGO JA!“

SA BALKONA POSMATRAJU DVORANU PRAVDE. „GLE, OČE, DODELJUJU ZADATAK...“

„A SER GAVEJN PRIHVATA IZAZOV! O! OČE, DA SAM SAMO ŠTITONOŠA NEKOG HRABROG VITEZA, I JA BIH MOŽDA MOGAO DA PRIHVATIM ZADATAK KAO PRILIKU DA DOKAZEM SVOJE ČOJSTVO!“